

Пише: Бранислав Радивојша
уторак, 10 фебруар 2015 10:32

Јавност је својевремено била запрепашћена податком да је у Србији 2013. рођено најмање беба од 1900. године, мање него у ратним периодима у прошлом веку. У нашој земљи се, наиме, годишње рађа око 65.000 деце, а умире око 100.000 становника.

Међутим, када је о земљама у транзицији реч, овај „рекорд“ Србије није необичан. Све бивше социјалистичке земље после пада Берлинског зида бележе слична негативна демографска кретања. Неке су имале и негативнији биланс од Србије. Земље западне Европе, међутим, у протеклих 25 година, бележе друкчије трендове и у вези с бројем новорођених и са укупним кретањем становништва. Разлике су толико очигледне да данас у том погледу можемо говорити – о две Европе. У једној, коју чине бивше социјалистичке земље, 1990–2015, забележен је пад броја становника за 22 милиона, док су остале европске земље у порасту за 41 милион становника.

Реч је о укупним бројевима, што значи да су неке земље на истоку континента остале готово без петине становништва (рекордер је Летонија с 23 процента), док су у појединим земљама на западу (Ирска, Шпанија, Норвешка) забележени исти проценти, али популационог раста.

Како се објашњавају овако велике разлике? После нестанка Берлинског зида 1989–1990. могло би се помислити да су томе највише допринеле миграције. Стручњаци, међутим, помињу као чак значајније остале популационе промене. Горан Пенев, из Центра за демографска истраживања Института друштвених наука, говори о последицама смањеног рађања и помиње податке о броју деце до 15 година. Почетком ове деценије (2010) у такозваним земљама у транзицији њих је било за 30 милиона (!) мање него 1990.

Пише: Бранислав Радивојша
уторак, 10 фебруар 2015 10:32

(са 79 на 49 милиона), док је у истом периоду на западу континента то смањење десетоструко скромније – око три милиона.

Број становника

	1991.	2011.		1991.	2011.
Албанија	3.273.000	2.800.000	Словачка	5.299.000	5.398.000
Белорусија	10.189.000	9.473.000	Словенија	1.998.000	2.053.000
БиХ	4.509.000	3.841.000	Украјина	51.628.000	45.526.000
Бугарска	8.718.000	7.348.000	Аустрија	7.678.000	8.320.000
Хрватска	4.777.000	4.283.000	Белгија	9.967.000	11.048.000
Чешка	10.333.000	10.496.000	Кипар	580.000	851.000
Естонија	1.569.000	1.327.000	Данска	5.141.000	5.571.000
Македонија	1.882.000	2.059.000	Финска	4.986.000	5.388.000
Мађарска	10.374.000	9.972.000	Француска	56.709.000	61.224.000
Ким	1.929.000	1.796.000	Немачка (без НДР-а)	(63.202.000)	81.798.000
Летонија	2.663.000	2.050.000	Грчка	10.157.000	11.123.000
Литванија	3.598.000	3.099.000	Исланд	255.000	319.000
Молдавија	4.562.000	3.560.000	Ирска	3.514.000	4.577.000
Црна Гора	589.000	621.000	Италија	56.719.000	59.379.000
Полска	38.111.000	38.534.000	Луксембург	382.000	518.000
Румунија	23.202.000	20.148.000	Малта	354.000	416.000
Русија	147.909.000	142.958.000	Уједињено Краљевство	44.952.000	46.593.000
СРБИЈА	7.819.000	7.234.000	Норвешка	4.241.000	4.993.000
			Португалија	9.983.000	10.558.000
			Шпанија	38.850.000	46.743.000
			Шведска	8.559.000	9.449.000
			Швајцарска	67.190.000	7.912.000
			В. Британија	57.248.000	63.259.000

На примеру некадашње Источне Немачке Пенев објашњава до каквог је пада у броју рађања довео транзициони шок почетком деведесетих. На први поглед, становништво некадашње Немачке Демократске Републике (НДР) није требало да буде изложено јаким демографском попреку јер је после рушења Берлинског зида немачки народ поново уједињен у једној држави, а на том простору није било сукоба као у неким у којима се и ратовало. Ипак, источни део Немачке тада бележи не само огроман негативан миграциони салдо, већ и драстично смањење нивоа фертилитета. За само неколико година, од 1989. до 1992, просечан број деце по жени је преполовљен (са 1,6 на 0,8), док је смањење броја живорођења било још интензивније, са 109.000 на 88.000. Откуд овај нагли пад рађања? Пенев подсећа да је Источна Немачка била позната по великим издвајањима за породицу, уз врло ниске (субвенционисане) цене деље хране и гардеробе, бесплатна обданишта и сигурна родитељска радна места.

Падом Берлинског зида, за годину дана од једне стабилне земље источно подручје је постало економски и социјално нестабилно, уз урушавање многих институција, затварање фабрика и губитак радних места. Све је то утицало на смањење броја склопљених бракова (са 131.000 у 1989. на 48.000 у 1992), одлагање рађања и последично на пад броја новорођених.

Пише: Бранислав Радивојша
уторак, 10 фебруар 2015 10:32

Очекивано трајање живота

1991. година

2011. година

мушки	женски	мушки	женски
Русија 63,5	Молдавија 71	Русија 64	Молдавија 75
Летонија 63,8	Румунија 73,3	Белорусија 64,7	Русија 75,6
Молдавија 64,3	Мађарска 73,9	Украјина 66	Украјина 76
Естонија 64,5	Албанија 74,3	Молдавија 66,9	Белорусија 76,9

Стопа укупног фертилитета

(просечан број деце по жени)

1991. 2011.

КиМ	3,52	2,46
Албанија	2,83	1,65
Црна Гора	2,05	1,65
Русија	1,75	1,58
Словенија	1,42	1,56
Бугарска	1,66	1,51
Македонија	2,07	1,46
СРБИЈА	1,73	1,40
Хрватска	1,55	1,40
Мађарска	1,88	1,23
Француска	1,77	2
В. Британија	1,82	1,96
Финска	1,79	1,83
Белгија	1,66	1,81
Холандија	1,61	1,76
Грчка	1,38	1,42
Италија	1,31	1,40
Шпанија	1,33	1,36
Немачка (са НДР)	1,33	1,36

Извор: Процене УН и резултати пописа становништва

Македонија	77,2
СРБИЈА	77,2
Исланд	84,1
Италија	84,8
Швајцарска	85
Шпанија	85,6
Француска	85,7

ним трајањем живота

Становништво укупно

(у хиљадама)

	1990.	2010.
Земље у	345.820	324.317
Остале европске земље	377.004	418.287

Извор: Процене УН и резултати пописа становништва

Становништво према старосним групама (у хиљадама)

Годиште	До 14 год.	15-65	65 и више
Земље у транзицији			
1990.	79.732	229.302	36.786
2010.	49.036	233.090	46.272
Остале европске земље			
1990.	68.526	253.120	55.358
2010.	64.932	271.852	74.620

Пише: Бранислав Радивојша
уторак, 10 фебруар 2015 10:32

[\(Политика\)](#) ~~Бранислав Радивојша је један од најпознатијих политичара из Србије који је у последњим месецима активно учествовао у политичком животу Србије. Он је био члан Српске радикалне странке и био је један од најпознатијих политичара из Србије који је у последњим месецима активно учествовао у политичком животу Србије.~~